List 36. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 6. septembra 1876.

Obseg: O Ljubljanskega barja osuševanji. (Konec.) — Rujava voda — zlata voda. — Žlahno sadje po odrezanih mladikah. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Nova c. k. obrtnijska šola v Gradcu. — Nekaj o šolski disciplini. — Postava in službeno navodílo za c. k. žandarstvo v našem cesarstvu. — Pa le zopet prazno delo! — Mnogovrstne novice. — Tri dni na Koroškem. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O Ljubljanskega barja osuševanji.

(Konec.)

Do najnovejše dobe so vsi kulturni tehniki enako mislili, da se namreč jezero dá odtočiti, ako se mu na pripravnem mestu predere jez ali breg, ter da bi s takim potom posušena jezerska globanja res tudi vedno ostala suha, zato bodi prekop ali predor tako storjen, da je njegov prekroj (profil) na vse strani primeren jezerskim dotokom.

Zadnja leta se je tudi od tega načela odstopilo pri osuševanji Ljubljanskega barja, katero je kar dlje tem podobnejše presihajóčemu jezeru; kajti zdaj se reže vodotoč Cornovec, kateri od začetka do konca gre po močvirski globánji, a ne konči (vsaj) blizu predvorov, kakor uči pamet in potreba. O zdelovanji tega vodotoča ni vredno besedice potratiti; samo to bodi rečeno, da stavbeni tehnik v svojem poslu tako počenja, kakor da bi ne mislil narediti vodotoča, nego zasuti Ljubljanici strugo, ki je vže zdaj preozka. Ta vodotoč se 8500 metrov daleč vleče po naplavji, v katerem je glina, pesek in prod. Ker ima Cornovec strme bregove in ozko strugo, zatorej tekoča voda vse te prhke in rahle plastí hoče naglo omajati, in preveč ne rečemo, ako trdimo, da po tem poti v Ljubljanico more splavati do 80.000 kubičnih metrov, katerih se dobra polovica ustavi v blatu in produ po strugi tesne reke. To vedno zasipanje bode Ljubljanico nazaj do Vrhnike napenjalo, kakor jéz, ter množilo povodnji, a ne manjšalo. Za tega delj ta vodotoč močvirskej zemlji nakoplje baš tisto preglávico, katera se z njim odvrača. Dolžnost je, na vsa usta povedati, da, kedar se Cornovec dodela, bode o povodnjih še bolj nego li do zdaj zalit ves Belški, Goriški itd. močvir, katerega s tem vodotočem njegovi mojstri spet res jako čudno in smešno, če ne žalostno, osušavajo.

Iz tega, kar smo do zdaj rekli, umeje vsak, da Cornovec barja pri Goricah in Belkah ne bode branil zaliva; zatorej bi pametneje bilo, z vodotoči, kateri bi šli prémo (na ravnost) v Ljubljanico, to zemljo osušati, da bi se potem konči (vsaj) polovično obdelovala; kajti ob sedanjih hidrografskih razmerah ni odvrniti od nje vse povodnji.

Letošnje povodnji so storile najmanj do 150.000 gold. kvare, in ako rečemo, da od tedaj, od kar so nehala osuševalna dela, to je, od 1865. leta do letos, voda povprek eno leto po 10.000 gold. naredí kvare, kar ni preveč šteto, vidimo, da so močvirci v teh letih škode trpeli za 250.000 gold. *)

Ako bi pa samo z obrestmi onih novcev, ki so v hranilnici naloženi, se začele delati osuševalne naredbe ter se iztrebil nasuti pesek iz Malega Grabna in Gradašice, posekalo se drevje in grmovje po Grubarjevem vodotoči, ter se ne bi dala nikomur dovolitev takih naprav, ki vodi branijo hitro odtekati, potem bi povodenjska škoda tako padla, da bi jo malokdo posebno čutil.

Setev je letos bila uže trikrat uničena ter bati se je te nesreče tudi četrtič **), a vrhu vsega tega se gospodje močvirski osušniki ne predramijo! Ne vemo, česa še čakajo?

Močvircem ubogo malo pomagajo nabrane miloščine, katere vsakoletno nesrečo samo v tistem hipu nekoliko olajšajo, a je nikakor ne morejo v korenu zadušiti. Če se o močvirji marsikaj zdatno ne predrugači, se močvirskega kmeta blagovitost ne more okrepčati, marveč vsakako mora propasti vse obdelovanje tega zemljišča, od katerega bi se po pravici nadejati bilo toliko prihodnje rodovitosti.

Ta kratki popis, kakošno je barje, ne meri na nikakoršne enostranske koristi, nego v nauk bodi tistim, kateri mislijo, da z dodelanim Cornovim vodotočem bode dodelano tudi osušenje celega močvirja. Tudi smo s temi vrsticami slavni deželni vladi hoteli v roko podati pripomočke, s katerimi bi letošnje žalostne dogodke mogla odvrniti za vselej, ter menili smo državi storiti ljubav, ker jej, ako se naštete zapreke čisto odpravijo, ne bode potem nikoli treba povodnjikom dajati podpore. ***)

Več močvircev, katerim povodnji delajo kvaro.

---

*) Tolika škoda je zadela močvirje že pred povodnijo preteklega tedna; veliko veča pa je zdaj, ko je zadnja povodinj poplavila zopet velik del močvirja in popolnoma pokončala v mnogih krajih krompir in fižol. Gledé na povodnje ki zadnja leta vsak hip pokončujejo močvirje, mora se pač reči: „Roma deliberante Sanguntum perit!“ Vred.

**) Žalibog da se je to pretekli teden, kakor smo gori rekli, že zgodilo! Vred.

***) Naj bi tedaj ta opominj ne bil glas vpijočega v puščavi! Vred.

Rujava voda — zlata voda.

Večkrat sem že marsikoga slišal govoriti: „no, je pa le moral zeló dež iti v zgornjih krajih, da teče tako rujava voda“. Mene pa srce bolí, ko vidim tako vodo brez dobička iz naših krajev teči v druge dežele. Večkrat se namreč primeri, da dolgo ni dežja; pride pa huda ura, nastane ploha, dež lije kakor iz škafa, pomije ves prah raz potov, potoki se naraščajo, studenci se odpirájo in v velikih valovih dere Sava naprej. O, koliko dobre gnojnice je v taki vodi, a ni ga človeka, da bi je vsaj nekoliko nalovil! Na noge, kmetovalci! ne pustimo brez dobička teči memo nas take, rekel bi, „zlate vode“! Ne bodimo preleni, ko vidimo tako rujavo vodo, in hitro idimo do nje, da je nalovimo, kolikor mogoče. Če imaš blizo nje travnik, skopaj grape in napelji jo, da ti namaka travnik; — če pa ga nimaš blizo vode, naloži sode na voz, hitro vpreži živino in hiti po njo in napolni sode ž njo, in videl bodeš, da pelješ „zlato vodo“. Pelji jo na travnike, in v kratkem času se ti bo obilno poplačal trud.

Kdor se morebiti posmehuje mojemu nasvetu, naj skusi, — in potem naj mi pošteno pové, ali je moj svèt smešen ali hvalevreden. Vsaj je že sv. Pavel rekel: „vse poskusite, in kar je dobro, to obdržite“!

Iz Dovjega. Miha Lakota.

Žlahno sadje po odrezanih mladikah izrejati.

V „Novicah“ od 12. julija t. l. sem čital, da je M. Kozin, bivši grajščinski vrtnar v Ravnah na Notranjskem, sl. kmetijski družbi Ljubljanski poročal, kako se sadno drevje po odrezanih mladikah odgojuje. Tudi jaz sem na imenovani način nekoliko že poskušal sadno drevje odgojevati, pa vspeh te poskušnje mi dozdaj še ni popolnoma zadostoval, kajti suša, burja in zimski viharji so mi veči del v drevesnici nasajenih mladik vničili. Da se pa drevo more po odrezanih mladikah odgojiti, to je istina*) in to je tudi M. Kozin dokazal s tem, da je sl. kmetijski družbi na imenovani način odgojena drevesca na ogled poslal.

Rečem pa vendar, da je bolj gotovo, sadno drevje iz pešek in koščic odgojevati, kakor pa po odrezanih mladikah, kajti na prvi način že prvo leto drevesce naredí precej velike in močne korenine, katere stalnost bilfe dobro obdržujejo in tudi zadosti redilne hrane za daljno razvijanje iz zemlje dobivajo. Ako se pa od žlahnega drevesa odrezana mladika v zemljo vsadí, prvo leto le ozelení in v zemlji se mladiki naredijo silno majhne sesalke, katere pri burji ali v viharju ne morejo stalnosti obdržati, pa tudi vsaka suša mladiko vniči, če se jej redno ne priliva. Ako se hoče po odrezani mladiki drevo izrediti, je treba, da se k mladiki v zemljo vsajeni količek vsadí, da mladike veter ne omaje, in poleg tega se jej mora pri najmanjši suši že prilivati. Zraven tega pa mora biti še posebno dobra zemlja, katera ima v sebi zadosti redilne hrane.

S tem pa, da po svoji skušnji v izrejevanji sadnega drevja sejanju pešek in sajenju koščic prednost dajem, nikakor ne zametujem izrejevanja sadnega drevja po odrezanih mladikah. Mogoče, da nam skušnja v prihodnje v izrejevanji sadnega drevja po odrezanih mladikah dober vspeh prinese.

*) Hvala za to poročilo, ki kaže, da je vredno nadaljšnih preiskav in skušinj o izrejevanji sadnih dreves po mladikah, kar je vrtnar Kozin zopet obelodanil in potrjuje neki gosp. William Ossenkop na Dunaji. Častiti bralci naj beró obravnave odbora kmetijske družbe v današnjem listu.

Vred.

Kar pa se tiče sadú od žlahnega drevesa odrezanih mladik, morem že zdaj sl. kmetijski družbi to poročati, česar sem se na vrtu posebno za napredek sadjereje vnete gospé Nolijeve tukaj v Orehku prepričal. Gospá Nolijeva si je neko jablano iz Trsta naročila, katero je na svoj vrt vsadila, mladike pa, ki so se od te jablane odrezale, so se v zemljo vsadile in lansko leto smo pokusili sad tega drevesa, ki je izrastlo iz odrezane mladike, ki je bil po okusu, po barvi in debelosti popolnoma sadú od drevesa iz Trsta prinešenega jednak. Ali bo pa tudi drevo, katero bo izrastlo iz mladike od žlahnega domačega sadnega drevja odrezane, tudi tako žlahen sad rodilo, bo učila prihodnost.

M. Kalan.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca avgusta.

Dné	Leta	
26.	1819.	je bil rojen princ Albert Saksonsko-Coburški, soprug kraljice Angleške Viktorije, za povzdigo kmetijstva mnogozasluženi mož, osnovalec svetnih razstav (umrl leta 1862).
27.	1860.	je strašna toča pobila polje okoli Lipskega, ki je za poldrugi milijon škode naredila.
28.	1719.	se je začela trgatev v Burgundu na Francoskem; to leto bilo je eno najbolj suhih poletij, ki jih svet pomni; žito v tem letu ni dozorelo, ampak le zvenelo v klasji.
29.	1811.	se je ustanovila družba kmetijska v Brni na Moravskem.
31.	1699.	je Holandiški governer van der Stell svoji hčeri Konstanciji na čast, zasadil prvi vinograd v Kaplandiji v Afriki.

Meseca septembra.

1.	1860.	je bila prva razstava kmetijskih pridelkov v Petrogradu na Ruskem.
1.	1867.	je bila prva razstava mlekarstva in sirarstva v Bernu v Švici.

(Dalje prihodnjič.)

Obrtnijske stvari.

Nova c. k. obrtnijska šola v Gradcu.

Z zdatno državno podporo se začne 16. oktobra t. l. c. k. obrtnijska šola (Werkmeisterschule) v Gradcu za nauk v stavbenem (zidarskem) rokodelstvu s 3 semestri in v ornamentalnem obrtnijstvu z 1 semestrom.

Zraven enega vodje in dveh predstojnikov izvedencev v stavbah in ornamentih bode ta šola imela 7 učiteljev in 3 asistente.

Namen njen je, dejansko (praktično) izučiti mladino v stavbah (zidarstvu) in ornamentalnem obrtnijstvu.

V to šolo se sprejmó mladenči, ki so dovršili ljudsko šolo; še koristneje je pa, če mladenči po dovršeni ljudski šoli so kaki 2 leti učenci bili pri kakem mojstru omenjenih dveh rokodelstev, kajti potem jim bode nauk v tej šoli prav koristen, da se v nji izurijo za mojstre (Werkmeister). Učenci stavbenega rokodelstva se imajo 4 leta učiti, učenci splošne obrtnijske šole po 2 leti. Nauk je v nemškem jeziku.

Iz državne blagajnice je za učence te šole dovoljeno 1000 gold. za štipendije, katere se bodo razpisale po začeti šoli.

Vpisanje učencev v to šolo traja od 12. oktobra do 2. novembra t. l. v pisarni šolskega vodstva (Pfeifergasse Nr. 1). Šolnina, ki se polletno naprej mora odrajtati, znaša 3 gold., vpisnina v šolo pa 1 gold. Učenci, ki z ubožnimi spričali dokažejo revščino, se oprostijo šolnine. — Mladenči, ki stopijo v zidarsko šolo, se bodo pri vstopu podvrgli preskušnji, da se po svojem znanstvu vvrstijo v 1., 2. ali 3. semesterski kurs.

Kdor ves šolski program želí prav natanko izvedeti, ga brezplačno dobí v pisarnici obrtnijske družbe (Gewerbeverein) v Gradcu.

Šolske stvari.

Nekaj o šolski disciplini.

Je li prav in dobro, da so se telesne kazni, sosebno šiba, iz šole odpravile, in kakošni so iz tega izvirajoči nasledki? To vprašanje se čuje od več straní.

Dandanes vse napreduje, ali bolje rečeno, po „napredku vpije"; a žalibog, da moramo napredek večinoma slabemu, ne toliko dobremu pripisovati. — Staro in skušeno, na človeštvo dostikrat dobrodejno vplivajoče, dandanes ne veljá več, meče se med staro, zarujevelo šaro in nadomestuje se z novim, mnogokrat niti piškavega oreha vrednim. — Al to nič ne dé; da je le iz dôbe psevdo-liberalizma in maslo njegovih očetov — pa veljá! — bodi-si tudi le za malo časa, pa na veliko kvar človeštvu!

Tudi z novo šolsko postavo, ki ima, odkritosrčno rečeno, ubogo malo dobrega in praktičnega na sebi, mislilo se je revnemu ljudstvu na noge pomagati, ter ga mahoma križev in težav rešiti, ki ga zarad same nevednosti (?) tarejo. — Pa, kakor vspehi kažejo, šolstvo po novih postavah ne napreduje tako lepo, kakor se od neke straní vpije, kljubu temu, da učitelji mnogo več podučujejo, kakor so v stari šoli podučevali.

Kaj je pa vzrok temu? — Izmed velike grmade vzrokov, ki bi jih o tej zadevi mogel navesti, povem naj le dva, in sicer glavna. Prvi je: preobloženje mladine z učnimi predmeti. (O tem hočem drugi pot, ako bode „Novicam" po volji, obširnejše govoriti. Pis. *) Drugi pa je ta, da je mladina, odkar je raba šibe v šoli prepovedana, od leta do leta bolj neubogljiva, srborita in razuzdana. — „Pa" — slišim odgovarjati — „odprava telesnih kazni, to je, šibe mora vendar le marsikaj dobrega za-se imeti, kajti večina pedagogov in druge inteligence se je za nje odpravo iz šole izrekla." Res, da se je izrekla! Poglejmo, kdo so pa tisti pedagogi in kdo je tista inteligenca, ki je naučnemu ministru to nasvetovala? No, to so možje, ki mladine čisto nič ne poznajo, ki se z odgojo otrok, bodi-si svojih ali tujih nikdar pečali niso, katerim se še sanja ne, kaj se pravi celo čedico otrók, sto, dvesto ali pa še več podučevati, med katerimi ste dostikrat dve tretjini srboritežev in neubogljivcev.

Taki možje, v družbi z nekimi šolskimi predstojniki in miloihtečimi, zasobnimi, humanitete kipijočimi pedagogi, mislili so svojo modrost svetu s tem pokazati, da so naučnemu ministru v ukazu od 20. avg. 1870. pod §. 24. navedene disciplinarne pripomočke nasvetovali, šibo pa popolnoma odpravili, ne gledé na to, kaj porekó k temu oni, ki se morajo večino dni svojega življenja s podučevanjem srboritih otrok vkvarjati.

Ne rečem, da bi v zgorej omenjenem §. navedeni disciplinarni pripomočki pri nekaterih otrocih ne zadostevali; ali nasproti moram pa tudi konstatirati, da ovi pripomočki pri otrocih druge vrste ne izdajo prav nič in ne veljajo prav nič.

Oglejmo si pa še malo nasledke, ki se v šolah in pri mladini sploh prikazujejo, odkar so se telesne kazni iz šol odpravile.

Znano je, da odkar se je po šolah raba šibe prepovedala, s šolsko disciplino, posebno v prenapolnjenih učilnicah, jako slabo stojí.

Kaj pomaga, če učitelj še tako očetovsko svari, opominja, prosi, žuga, ako se pa hudobnih butic čestokrat vse to nič ne prime! — Kaj pomaga še tako dobro in temeljito podučevanje, ako pa večina otrók iz same hudobije nauka ne posluša, se odkazanega na pamet ne nauči in danih nalog, naj si bodo tudi redke in lahke, ne izvrší? In zakaj ne? Samo zatega del ne, ker hudobneži vedó, da se jim šibe treba bati ni, za druge kazni pa ne porajtajo nič. — Se ve da, taka sodrga s časom tudi marljive učence več ali manj okuži, jih spridi in v učenji zadržuje. To je tudi večina ljudskih učiteljev kmalu po vpeljavi novih disciplinarnih pomočkov sprevidela, da brez šibe bode nemogoče pravo disciplino in red pri otrocih obdržati, zatoraj se je že leta 1872. splošni zbor Avstrijskih učiteljev za zopetno vpeljavo šibe v šolo izrekel.

Ni veče nespameti kmalu, nego te, učitelju se mladini premehkemu kazati. Nič ni tako inhumannega nego humaniteta, s katero se vsake baže nerednosti in vrtoglavosti z nekim dopadajenjem, potrpljenjem in odpuščanjem pobotati ali odpraviti skušajo. Večina izpridenih ter tako rekoč izgubljenih ljudí ima svojo žalostno osodo pripisovati premehki, napačni odgoji otroških let.

Šiba bila je in bode za trdovratne, neubogljive ter nagajive otroke, kakor tudi za neke prestopke in hudobije po njih učinjene — ume se samo po sebi zmerno rabljena — najbolji odgojivni pripomoček, kateri se, v pravem času in primerno vpotrebovan, bolje sponese kot vsa druga pedagogična modrovanja.

Poglejmo, kar se rabe šibe v šoli tiče, v pretekle čase nazaj, kaj najveljavniši pedagogi o tej zadevi mislijo in pišejo.

Pestaloci, ki je mladino čez vse ljubil, pravi: „Šiba o pravem času in zmerno rabljena, je gotovo dober odgojilni pripomoček. Napačna je misel onih, ki hočejo pri otrocih vse le, bodi-si z lepo besedo ali z svarjenjem popraviti. Motijo se oni, ki z samo resno ali ostro besedo hudobno voljo in želje otrok brez telesnih kaznih brzdati mislijo" itd.

Disterweg pravi: „Trdovratno laganje, kljubovanje kakor tudi kradež, nespodobnosti morajo se s šibo kaznovati."

Celler pravi: „Telesne kazni so jako potrebne in koristne, in ako bi se te iz šole izpravile, bila bi to ne le velika kratkovidnost, temveč velika nespamet. Vsako stanovitno kljubovanje, vsaka hudobija in laž, vsako nečisto dejanje, tudi nesnažnost naj se s šibo, pa ostro kaznujejo."

Dr. Leidenstücker piše: „Glasno naj bode tukaj načelo izrečeno, da mi, neomehčani po tarnanju milo ihtečih pedagogov, strogo na sodnijski kazni držimo, in kjer poduk, opominjevanje nič ne zdá — telesno s šibo kaznujemo."

Tako pišejo veljavni pedagogi, izmed katerih sem

---

*)

zavzeti, tukaj naštevati bilo bi predolgo pa tudi nepotrebno.

Posebno napačna se mi zdi misel onih „naprednjakov“, ki pravijo, da se kaznovanje s širjajočo kulturo ne strinja — da je barbarstvo! Kaj pa je veče barbarstvo: ali to, da se hudobija s šibo zatira in odpravlja, ali pa to, da se v enakih zadevah šiba ne rabi? — Al skušati, naše psevdoliberalce o tem prepričati, da je za napredek kakor tudi za javno moralo velika škoda odprava šibe iz šole, reklo bi se z rešetom vodo zajemati. Takim ljudém nasvetoval bi le, naj bi se za kake tri tedne v polne, da ne rečem, prenapolnjene šole podali podučevat, kmalu bi prišli do spoznanja, da brez šibe se prava disciplina ne more vzdržavati.

Za dobro odgojo svojih otrok vneti stariši dostikrat sami učitelja prosijo, da naj, kedar je treba, pri otrocih nikar šibe ne „špara“. Ja, stariši bi mogli največ k temu pripomoči, da bi bila šiba v šoli čedalje manj potrebna, pa žalibog, da je to večinoma drugače.

Da otroci dostikrat popolnoma razvajeni v šolo pridejo, to se ima materam zarad napačne odgoje že v prvih otročjih letih pripisovati. Otrok, komaj ene dni star, že se po rokah vujsa, ziblje in okoli prenaša. Tako razvajen si pozneje vse njemu prileżno ali dopadljivo z vpitjem pridobiti zna in vé. Trmoglavost, klubovanje itd. se sčasoma vkoreninijo in ni tega dolgo, ko so stariši in drugi vsled napačnega dovoljenja in odnehanja sužnji otroka. Vse neporednosti se potem otroku pregledujejo in s tem opravičujejo, da se pravi: „E kaj, saj je še otrok, še nima pameti, bo že bolji in drugači, ko enkrat k pameti pride.“ Taki stariši mislijo, da se pamet v otroških letih ne razvija in budi, ampak, da pamet v nekem gotovem času otroka sreča, potem je pa vse dobro in prav. Da! dosti starišev je, ki pri svojih malih otrocih laž in kradež za smešne reči imajo, ali se še celó hvalijo s takimi čini, misleči si: „kako je vendar moj otrok prebrisan in „kerlc“! Ko pa pozneje tak „kerlc“ kot tat, ubijalec ali zarad kakega druzega zločinstva pride sodniji v roke, takrat tarnjajo nespametni stariši nad osodo, ki jih je s tako hudobnimi otroci obdarovala, ne spoznavši, da so si po večem sami tega krivi.

Razvidno je iz vsega tega, da napačna, premehka otroška odgoja v prvi vrsti po nespametnih stariših, učiteljih, posebno materah, je kriva nad pokvaro toliko in toliko značajev, kateri v poznejših letih toliko hudega v človeški družbi učinijo.

Mislil si bode ta ali drugi častitih bralcev, da sem gotovo velik prijatelj „batin in šibe“, ker za-njo tako gorko govorim. O ne! Bog te sprimi srečni čas, ko bom jaz in vsak učitelj rêči mogel: „Šiba je v šoli popolnoma nepotrebna.“ —Kč.

Nove postave.

Postava in službeno navodílo za c. k. žandarstvo v našem cesarstvu.

Posebni propisi o tem, kako vêsti se žandarjem.

(Dalje.)

Postava o uredbi žandarstva (§. 13) našteva tiste slučaje, v katerih sme žandar orožje rabiti (orožja poslužiti se). Vendar je tudi v teh slučajih žandarjeva dolžnost, samo po tem, če rahlejši pomočki ostanejo brez vspeha, — in še takrat kolikor je mogoče varujoč človeka — poprijeti se orožja. Torej je ondukaj, kjer razmere to dopuščajo, najprej porabiti manj nevarno orožje (sabljo ali bajonet); tukaj odločuje to, ima li prestopnik sam orožje in kakošno, ali ga nima.

Kedar se mu kdo uprè ali se ga loti, mora žandar pred vsem drugim misliti na to, kako bi tistemu človeku vzel zmožnost upora in oziroma pobega.

Po le-tem je tudi — kolikor bode koli mogoče — prevdariti porabo in namero orožja, da se — če je le moči — človeku življenje ovaruje in drugih oseb življenje v nevarnost ne pripravi.

Kedar koli se žandar posluži orožja čez to pravico, odgovoren je za ta prestop.

Kedar oblastvo ne potrebuje žandarstva za kaka posebna službena opravila, dolžnost je žandarstvu, obhajati (prepatrolirati) okraj, na podlogi njegove razdelitve, kakor jo za patrole službeno oblastvo ukrene po dogovoru z oddelnim poveljstvom.

Ta služba se mora opravljati po dnevi in poglavitno po noči ter brez ozira na vreme. V navadnih okolnostih zadosti je po en mož za patrolo, in samo, kjer je v večo varnost potrebno, kakor na pr. po nevarnih krajih, kodar se je kakega posilstva bati, in pa po noči utegneta se za eno patrolo vzeti po dva žandarja in po okolnostih še več.

Prehajati mu je dotični kraj z veliko pazljivostjo na vse strani, prisluševati na vsak hrup, vek ali klic na pomagaje ter po okolnostih kreniti v tisto stran. Preiskuje naj gozde, klance in soteske, jame, kjer pesek in brebir kopljejo, in druga skrivališča ali zakotja, a vrača naj se praviloma po drugi poti; pri teh obhodih se ne sme edino velike ceste in glavnih poti držati, temuč udari naj jo tudi po stranskih potih, bližnjicah in stezah, a včasih celó po neobhojenih mestih. Sosebno pa se morajo pridno prehoditi ceste in kraji, po katerih ni varno.

Kedar je žandar zapazil kaj tacega, kar se mu sumno zdi, pa mu stvar še ni gotova ali izvestna, svetuje opreznost, vstopiti se kolikor je mogoče blizu in tako, da ga nihče ne vidi, ter nekoliko časa opazovati vse, kar se godí, dokler se do dobrega ne prepriča, kako je stvar v resnici. Samo po sebi se razume, da mora žandar tedaj, kedar je nevarnost v odlogu, mahoma poprijeti se dela, da odvrne ali vsaj umanjša kvar ali škodo, ki komu pretí.

Sploh mora se žandarju povsod in za vsegdar naložiti ta dolžnost, da kolikor je le mogoče previdno ravná; z ene straní mora on paziti se vsake prenaglice, a z druge straní zadeti pravi trenotek, v katerem se loti dela.

Hladnokrvno mu je razumeti in zapomniti vse glavne in pritične okolnosti, ker bodo naznambe njegove sodiščem potrebne v popolno poizvedbo in dopoved, kako je stvar bila.

O svojih obhodih imej žandar zlasti oko na samotne krčme, ki so v slabem glasu. Ako v taki pivnici najde človeka, ki mu se s kakega postavnega vzroka vidi sumljiv, naj mu velí pokazati svoje izkaze, in ako mu se potrebno zdi, naj ga prime.

Ako žandar naletí na človeka, pri katerem ni postavnega vzroka, da bi se zaprl, ki mu se pa vsled izdanih iskavnih listov ali iz druzega razloga zdi sumežljiv, naj ga spremi do najbližjega oblastva, kjer bode primoran izkazati, kdo je.

Pri tem je spraviti bajonet ter zdržati se vsega, kar v zagotovitev namena ni brezuvetno potrebno in bi lahko vredilo (žalilo) človeka, o katerem pozneje utegne na dan priti, da je suma čist. Sploh je strogo delati razloček med privodom (pripeljanjem) in sprevajanjem.

Gledé popotnih ljudí, ki žandar — okolico prehajaje — na-nje naletí, naj ima pred očmí, kar piše tujska policija, ter se žandarju tù ostro zatrjuje in v spomin vtiska, da zastran potnih listov (pôsov) dani

policijski propisi neovirani prehod po notranjem monarhije ščitijo in branijo, da torej brez trdnega suma popotnikov, naj bodo katerega koli stanú, ne sme ustavljati, da bi pokazali svoje potne izkaznice.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Pa le zopet prazno delo!

Početje Evropske diplomacije o zadevah na slovanskem jugu nas je vedno zanimalo; že leto in dan sledimo s pazljivim očesom spletkarijam — ne, da bi pričakovali kakega pravega vspeha, ampak tako, kakor gledaš za kako kviško zagnano rečjo, ne, da bi včakal trenutka, kedaj bo v zraku se zgubila ali celó do solnca priletela, ampak le iz radovednosti, kdaj in kje bo zopet na zemljo padla in kaj se bo ž njo zgodilo: bo li razbila se sama ali pa naredila luknjo v tla?

Tako, in nič drugače smo gledali za Evropsko diplomacijo. Da ne bo nič opravila, to smo že prej dobro vedeli, kajti gozd se ne dá sekati s koso, niti skala razbiti z lesenim kijcem; vendar nas je gnala radovednost, kedaj bo diplomacija prišla do spoznanja, da se po njenih uzorih ne dá nič opraviti, in zato se lotila te rečí na pravem koncu.

In glej! včakali smo ta čas, zdaj je diplomacija ondi, kjer je bila; oboji, Turki in kristijani, so odločno odgovorili, da ne marajo za posredovanje njeno, ker pod takimi pogoji, kakoršne jim je ona izdelala, ne morejo sklepati mirú, in ga tudi sklepali nikdar ne bodo. Med njimi ni boj skušanje z orožjem za to, kedo je močneji, niti za kako denarno odškodbo, kakor jo je morala na pr. Avstrija l. 1866. Prusiji plačati, marveč ta boj je za vse, kar človek ima, namreč za pravice človeške, za vero in svobodo. Turek ne odjenja, dokler ne vrže „upornikov“ (kar so po njegovih in še drugih mislih tudi Srbi in Črnogorci), on ne storí mirú, dokler mu niso vsi „gjauri“ na milost ali nemilost izročeni, da ž njih lahko „škopo reže“ ali usnje dela. On je te misli, češ: „Dozdaj je smel „gjaur“ pri nas dihati in vodo piti, zdaj pa, ko s tem ni zadovoljen, bom ž njim ravnal strogo po koranu; če noče poturčiti se, bo zá-me delal ali pa glavo doli.“

O teh „dobrih“ Turških namenih so pa vsi — Srbi, Črnogorci in ustajniki — dobro podučeni, njim bi bil tedaj mir, kakoršnega jim diplomacija ponuja, toliko, kakor nova in to še hujša sužnost. Že ko so boj pričeli, bilo jim je geslo: zmaga ali pa smrt; gnal jih je duh slovanski, želja po svobodi človeku pristojni in popolno naveličanje dosedanjega trpljenja. Da bi toraj mir sklepali, dokler le še v kakem kotu vidijo kako nevarnost za-se, dokler marveč sami ne ponižajo Turka tako, da ne bo mogel jim več nevaren biti, ne bodo odložili orožja drugače, ako bi bili s silo k temu primorani.

Zdaj pa je vojna sreča, hvala Bogu, posebno zadnje dni tudi Srbom stanovitna, in ker so Turke precej hudo potolkli, se jim nič ne mudi, sklepati mirú. Odgovor Evropskim vladam je bil tedaj ta: „Dokler niso Turku podložni kristijani popolnoma osvobojeni njihovega jarma, to je, popolnoma ločeni od Turčije, se bodo ž njimi vred bojevali Srbi in Črnogorci do zadnje kapljice krvi.“

Ta odgovor je menda zmodril Evropsko diplomacijo; morda zdaj spozná, da pri teh narodih je njena modrost pri kraji, — da se je popolnoma zmotila ne poznaje pravih razmer med Turki in od njih odvisnimi Slovani. Zdaj je diplomacija zelo zmešana; ona sama ne vé prav, kako bi se te vrele kaše iznova lotila, ker skonca ni vedela, da je tako vroča. Ob enem je namreč spoznala, da Turek, čeravno že na smrt bolan, vendar še brca in brca, in da, predno pogine, utegne še koga prav občutljivo zadeti. S kratka: zdaj je precej jasno to, da Turek, predno pogine, utegne nevaren biti še celó Evropi ali vsaj svojim bližnjim sosedom.

To sprevidi z nami vred na milijone ljudí, ki globokeje segajo z umom; Šuselkova „Reform“ na Dunaji na to nevarnost opozoruje z blizo temi-le besedami:

„Turki so še zmirom strašni in sicer ne samo za krščanske podložnike svoje, ampak tudi za sosedne države in za vso Evropo. Turški fanatizem utegne napraviti še strašen požar, ki bi ga konečno zadušili, al še le po strašnih potokih prelite krvi. Turki črtijo vse krščanske države, in če bi mogli, bi ravno tako razsajali po Evropi, kakor v preteklih časih, da bi se maščevali nad tistimi narodi, ki so njihovo divjanje vkrotili, in da bi po celem svetu razširili vero svojega preroka. Najhuje pa sovražijo Rusijo in Avstrijo. Rusiji očitajo, da so se kristijani na Turškem vzdignili le vsled vednega hujskanja Ruskega, Avstriji pa še niso odpustili, da se je nad njo razbila sila Turška. Turki so sicer preslabi, da bi se v vojski z Avstrijo nadjali zmage; a za grozovitosti so še zmirom dovolj močni, in predno bi bili pobiti, bi po deželah Avstrijskih razsajali ravno tako, kakor zdaj razsajajo v Bulgariji in Macedoniji, Bosni in Hercegovini. Turčija bi v takem boju sicer propadla, a pri propadu njenem bi se svet tako stresel, kakor se je stresal pri vstanovljenji. Čem bolj se tedaj vtrjuje Turčija, tem veča nevarnost žuga drugim državam; glavna skrb vseh, ki dobro hočejo človeštvu, in zlasti sosednim državam, če hočejo varovati podložnike svoje, mora biti obrnjena na to, da bo Turčije konec prej ko je mogoče!“

Mnogovrstne novice.

* *Stanovitno lepo vreme prerokuje Dunajska vremenšnica* po poročilih, ki so jej došla iz zahodnih in južnozahodnih krajev Evrope, kjer se počasi je začelo jasniti in pritisek zraka začel enakomerno razdeljevati. Bog daj, da bi to letos le res bilo.

* *Kdor dolgo živi, mnogo doživi. Papež Pij IX.* mogel bi mnogo pripovedovati, kaj je doživel. Med drugim doživel je smrt 6 cesarjev in 18 kraljev. Cesarji so: Nikolaj I., Napoleon III., Maksimilijan (Mehikanski), Ferdinand, in dva turška sultana Abdul Medjid in Abdul Aziz. Kralji so: Ludovik Filip, Karol Albert, Friderik Viljem IV., Ludovik I., Maks II., Leopold I., Ferdinand II., Christian VIII., Friderik VII., Ernst Avgust, Otto, Viljem, kraljica Marija, Don Pedro V., Friderik Avgust, Ivan Nep., Oskar I., Karol XV. in Viljem Virtemberški.

* *Starost še ni pamet. Berolinski časniki pripovedujejo* jako interesantno dogodbo samoumora nekega starca. 80 let star invalid, ki je samo s pomočjo palice laziti mogel, utopil se je nedavno v jezeru Plötzensee, samo zarad tega, ker je njegova nameravana nevesta, katera je zavoljo svojega obnašanja stala pod nadzorstvom policije, denar, ki ga jej je on dal, z vojaki in delavci zapravila en večer, in ga tako grdo ogoljufala.

Zabavno berilo.

Tri dni na Koroškem.

(O priliki Janežičeve svečanosti.)

(Dalje.)

Tako premišljevaje, pa tudi glasno občudovaje ravnopravnost v Avstriji, ki se nam je zopet tù

razodela, podamo se v gostilnico „zum Sandwirth“, kjer je odbor dal v salonu poleg vrta pripraviti nam dolgo mizo za obed. Krog te nas sede okoli sto, tudi nekaj Celovških Slovencev, med njimi predsednik čitalnice, se nam pridruži. Bože mili, kak stan imajo ti v mestu, ki hoče po vsi sili nemško biti! Kar smilili so se nam, ker morajo svoje prepričanje večidel pod suknjo skrito nositi, kajti to sem naglo zapazil, da so še natakarji v gostilnici nekako zaničljivo gledali vsacega, ki je slovenski govoril.

Med obedom so naši pevci katero spustili po dvorani, tudi par govorov in napitnic je bilo, pa ne dolgih in tudi nepriličnih ne. In to je bilo pametno, kajti vsaj mene nobena reč bolj ne moti, ko to, če moram med jedjo vsak hip šiniti kvišku in čakati, da se mi jed shladi, če me že pri trkanji kdo ne polije. „Pri jedi ima še pes rad mir“, pravi naš pregovor, in mi vsi smo bili lačni. Jedila in pijače niso bile posebno delikatne, zlasti smo na kumarah in salati pogrešali olja — menda ga za nemško kulturo preveč porabijo, — zato je bilo pa vse dosti drago. Goldinar in 56 kr. za juho, meso s prikuho, pečenko in salato (to zadnje oboje sem pa jaz le druge jesti videl), dva maslica srednjega piva in dva četrt litra ko jesih kislega „šilharja“ — no, to je že nekaj več, nego je vse skup vredno. Pri plačevanji sem natakarja opomnil na to, da pečenke nisem dobil, a on je majal z ramo in stojično rekel: „Ni moja krivda, bi se bili pa podvizali“, ter obstal pri tem, da plačam polno tarifo, tedaj tudi pečenko s salato, katero sem — videl druge jesti. Enako je natakarček, od katerega sem kupil eno viržinko (ker le te sorte tlinke obrajtam) in mu pomolil zá-njo dvajsetico, z besedo „danke“ mi pokazal hrbet in bi bil gotovo odšel, ako bi ga jaz ne bil vstavil in prašal, če so v Celovcu danes viržinke po 20 krajc. Na to mi je pomolil nazaj četrtak in še le vsled energičnega mojega protesta potem še desetico. O dragini, ki nas je tù preganjala, bom imel še priliko kaj spregovoriti.

Po obedu smo se razkropili po mestu iskat stanovanja ali vsaj postelj, potem pa tudi ogledat si mesto. Povsod vse polno pruskih in nemških zastav, meni je bilo pri srcu, kakor vojaku, ki je moral skoz palce (Spiessruthen); pri moji veri! ljubše bi mi bilo iti po tlečem oglji, nego med temi barvami v Avstriji! Zato tudi nismo dosti stikali po mestu, vsaj jaz ne; ko se mi je posrečilo po prijateljskem posredovanji ogreniti v gostilnici z drugim tovaršem vred sobo z dvema posteljema, se mi je odvalil težak kamen raz srca, postal sem tako lahak, da sem v prijetni družbi splezal na zvonik mestne farne cerkve, od koder je neomejen razgled po mestu in njegovi okolici. (Pri tej priliki sem jaz kot zvonovoslovec brž prijel zvonove za žilo in našel, da imajo sledeče glasove od velikega do malega: B, Es, E, G in C. Strašno mora biti, kedar vsi skup pojó! Jaz si že tiščim ušesa, če si to harmonijo le mislim.)

Vrnimo pa se v mesto nazaj. V tako imenovanem „napredku“ je pustilo že Ljubljano zadej, ulice so — menda po „napredovalnem“ ali liberalnem mestnem starešinstvu — na novo krščene, ker nahajaš tu imena svetnikov liberalne dobe. Sicer je mesto — izvzemši majhne stareje kote — čedno, ceste in ulice ravne in se križajo skoro povsod navpično. Zida se na vseh krajih pridno — sploh: Celovec se mi je v tem obziru zdel bolj velikemu mestu podoben, kakor naša Ljubljana, čeravno ima tudi ta vsaj po večini liberalno starešinstvo. Tudi kavarne in gostilne so mnogo lepše od Ljubljanskih, le štacune so se mi v primeri s tem bahaštvom nekako siromašne zdele. Iz tega sem sklepal, da liberalizem bolj podpira gostilne in kavarne, kakor trgovstvo in obrtnijstvo. Vsaka reč komu služi, če toča okna pobije, ima steklar zaslužek.

Druge imenitnosti ali posebnosti Celovškega mesta, ki se vsak dan nahajajo in jih vsak lahko vidi zastonj ali za par desetic, popisovati ni moj namen, tudi sem jih šembrano malo videl. Kdor želí o tem natančnejega poročila, naj se podá sam v Celovec na ogled ali pa, kar je po mojih skušnjah dokaj ceneje, kupi si kak popis tega posilno nemškega mesta.

Vrnemo se nazaj v našo „Mekko“ za čas našega bivanja v Celovcu k „Sandwirthu“ in najdemo tu — koga? ne uganete, stavim, da ne. Dva ustajnika z dušo in telom, Hercegovinca po rodu, Knežić in Babić po imenu. Oba je Avstrijska pazljivost ob Dalmatinski meji vjela, Avstrijska politika ju v Celovcu, znanem posilno nemškem gnjezdu, internirala in Avstrijska vlada jima daje po 1 gold. 50 kr. na dan — vsak dan sproti ter stanovanje. Proti dani častni besedi, da mesta meje ne prestopata, smeta se sprehajati slobodno po mestu, le da se vsak dan posebej pokažeta policijskim očesom. Knežić, izobražen bivši trgovec iz Mostara, se nam je ta dan pokazal v pohlevni sivkasti meščanski obleki, le kapico svojega rodu na glavi, Babić pa, starejši od prvega, prišel je v svoji izvirni ustajniški, t. j. domači obleki. V naši družbi sta bila prav vesela, ker sta slišala slovanske govorice in slovanske pesmi. Rekla sta med drugim tudi, da bi bila že davno potegnila nazaj na bojišče, ko bi ne bila vezana po častni besedi. A obljuba ju drži bolje od stotero straž. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 3. sept. — Večkrat se zgodi, da še le pogreb pokaže, kaj je kdo bil. Včeraj smo imeli tù pogreb, kakoršen se po redkem vidi; pol mesta je bilo po koncu. Vdeležili so se sprevoda deželni glavar z očetom svojim fcm. g. grofom Iv. Coronini-em, dvorni svet. baron Rechbach, župan s polovico mestnega starešinstva, ves kapitelj (privatno) in vsa svetna in redovna mestna duhovščina, mestne šole deške in dekliške v obilnem številu (čeravno so počitnice), veliko druzih načelnikov in prvakov in ogromna množica druge gospode vseh stanov in obojega spôla. Po ulicah pa so stali ljudje v dveh vrstah, kakor pri procesiji na sv. Teló. Vsem se je bralo resnično sočutje za rajncega na obrazih. Vse se je naredilo samo od sebe; nič umetnega ni bilo pri tem pogrebu. In komu je veljalo vse to? Priprostemu duhovniku v ponižni službi. Umrl je po kratki bolezni (prijatel moj) vodja mestnega zavoda za zanemarjene mladeniče in katehet dekliške mestne šole (nekdaj začasno ravnatelj deške mestne šole), pevec prvostolne cerkve, g. Anton Cumar, star še le 48 let, mož, ki ni imel nobenega neprijatla, pač pa toliko spoštovavcev, kolikor znancev — spoštovavcev vsake vere, vsake narodnosti, vsacega stanú. V zavodu, kateremu je bil v najtežavniših razmerah veliko let ravnatelj, je nenadomestljiv; kaj je bil kot katehet — pokazalo je sinoči stokanje in glasno jokanje šolskih deklic, ki je vse pričujoče globoko ganilo. Rajncega delovanje je bilo tiho, brezhrupno, pa rodovitno in obče znano. Tako je bilo znano tudi Nj. veličanstvu cesarju; lani meseca maja je bil rajnki poslavljen z zlatim zaslužnim križcem s krono — in nobeno drugo enako počeščenje o tistem času ni našega občinstva s tako zadovoljnostjo napolnilo, kakor njegovo. — Pogrebne stroške je plačal mestni municipij, katerega uradniki so tudi vsi bili pri pogrebu. — Z eno besedo sinočni sprevod je bil tako sijajen, da mu gre odlično mesto v naši

mestni kroniki, in to tem bolj, ker je bil priprost duhovnik on, kogar je mesto tako poslavilo. Da! praktični razum in srcé, kakor ga je imel rajnki dobrotnik Goriškega mesta, več dobrega storita, ko visoka učenost v visokih službah. Počivaj v miru, blaga duša! — Jutre 4. dne t. m. se odpre novi trg za zelenino. Lepo delo je. Krog in krog so štacunice, po sredi so okusno narejene strehe in okoli teh še prost nepokrit prostor. Vsaka prodajalka pod omenjeno streho bo imela mizo in stol vse to za 2 solda. Tudi drugod po mestu je vse premenjeno. No, za olepševanje mesta naši mestni očetje skrbé; to se jim mora pustiti. *)

Iz Gorenskega 30. avgusta. (*Še nekaj o krivicah, ki se včasi godé na železnici.*) Opravičena je pritožba, o kateri se bere v 31. listu „Novic", namreč, da se imena postaj ne oklicujejo tudi v slovenskem jeziku. Al še neka veča napaka se nahaja na železnici tu in tam. Ko je bila l. 1848. kmetom zoperna desetina odpravljena, sem slišal v Ljubljani nekega Krakovčana na citre izvrstno brenkati in prepevati mnoge slovenske pesmi, med njimi tudi eno, ki je zadevala odpravljeno vez med grajščakom in kmetom, kojo bil je zložil prost kmet. Le samo te-le besede sem še ohranil:

Ferdinand je patente dal — vsak jih je lahko bral,
Desetina je že preč — ne boš je kmetič dajal več" itd.

Res je, za vselej je pokopana desetina, le v enem stroku se še jemlje, namreč na nekaterih železniških postajah. Ni ravno dolgo, ko mi je vinsk trgovec in krčmar pripovedoval tako-le: „jutri spet Štajercem nekaj denarja ponesem; to pot ga pa ne bom več pripeljal, kakor 5 barigelj, šel bom s svojo živino in dva voznjača bom še najel." Jaz opomnim na to: čemu je pa železnica, ki tako po ceni vozi? „Na železnico ga pa res nikoli več ne denem — mi mož odvrne, kajti tam se mi preveč vsuši! Tisti — nadaljuje — tisti zl — — fakini na postajah so le preveč žejni; vendar bi še potrpel, ako bi ga za pokušnjo bokal izpili, al te kanje imajo menda gobo v grlu, ker ga vlečejo kakor mule, in da bi se ne vedelo, da ga toliko manjka, ga pa potem še krstijo ali poročé z majko vodico. Ko se mi pa na kolah pripelje, je posoda polna in pijača nepokvarjena." — Tedaj, oče, res prav imate, da tako ravnate — odvrnem zadnjič. — Drugi moj prijatelj je ravno tako naletel. Šel je bil tam po zimi po vino doli v Krško okolico; izročil ga je bil Videmski postaji; izloženo je bilo na Kranjskem kolodvoru, in ko ga domu dobi, zapazi in se prepriča, da manjka vina 10 litrov, toliko, kakor 3 gold., kapeži bili so namreč dno barigle prevrtali in zopet zabili; al vsaj krstili ga niso bili. — Po tem načinu se dvojna krivica dela: ne samo prejemniku, ampak tudi železnici, ker bodo trgovci zaupanje do nje zgubili. — Kar je tu razodeto, je gotova resnica, ki se lahko izpriča, ako bi trebalo. Vodstva železniška ne vedó tacih slučajev, zato jim bo gotovo všeč, da se jim povedó.

Iz okolice Kranjske 30. avg. **) — Da imamo tudi v okolici naši slabo, prav slabo letino, to utegne „Novicam" že znano biti; če še ajdica ne obrodi, nam bo trda pela! Zelje so večidel gosenice pohrustale, repo pa deloma suša, da ni kalila, deloma pa bolhe. — Pa še neka druga nadloga je pritisnila na polje. Pripovedujejo mi ljudje od nekih žužkov, ki jih imenujejo žabice zato, ker so majhne živalice, malo veče, kakor zelena žaba, katerih v naši okolici sicer ni ravno obilo, gori v Kokri pa in tam v Cerkljanski fari jih je sila veliko — na majhnem prostoru 3—4 korakov jih je nekdo naštel 30. Ne vemo, kako temu mrčesu v okom priti, ako začne škodljiv biti? *)

Iz Idrije 2. sept. (*Volitve za mestni odbor*) pretekli mesec so se vršile pri nas popolnoma pravilno; to lahko prisegamo pred Bogom; al ker so nemčurski nasprotniki naši v manjšini, skovali so 10. dan po volitvi (kajti laží kovati, ni zmirom lahko) neki protest zoper volitev ter ga poslali c. kr. deželni vladi, ki pa ga je brž nazaj poslala protestantom. Od njih je romal c. k. okrajnemu glavarstvu v Logatec, ki je nemudoma prepovedal volitev župana, dokler protest ni rešen. Gosp. Ogrinec — pravijo — je mož pravice; pravijo pa tudi, da pozná postave. Če je res to oboje, mora z ozirom na jasni §. 33. volilnega reda občinske postave ono pismo protestantov odločno za neveljavno priznati. Skozi in skozi postavno izvršena volitev in pa oni §. 33. volilnega reda — to sta stebra naši pravici, na katero se naslanjamo, in če ne bi obveljalo, pritožiti se dalje in vso intrigo ob svojem času predložiti deželnemu zboru. Nadejamo se, da vendar še ne živimo na Turškem in da Flamenig in Onderka nista paši Turški!

Iz Ljubljane. (*V odborovi seji družbe kmetijske 3. dne t. m.*) so se obravnavale sledeče zadeve: Na vprašanje gosp. Piskarja: kedaj in kje naj bi v smislu ministerskega naročila razlagal nauk o umnem predivstvu, se je odgovorilo, naj se zgodi to še ta mesec in sicer za en kraj popotnega svojega nauka naj si g. Piskar izbere okolico Škofjo Loško, za druzega pa okolico Litijsko, in o tem brž poroča odboru, da se poprej zdatno razglasí; — na znanje se je vzel odpis c. kr. deželne davke-uravnavalne komisije, po katerem c. k. finančno ministerstvo ni vslišalo družbine prošnje o gozdni vcenitvi; — ker družba kmetijska letos ni dobila podpore za nakupovanje kmetijskega orodja, odbor ni mogel vslišati dotičnih prošinj iz Dola in Dovjega; — po predlogu podružnice Planinske se je Ziherlu dovolil prodaj za pleme ne več pripravnega bika; — naznanilo se je odboru, da se je prošnja čebelarskega društva o državni subvenciji s toplim priporočilom izročila sl. ministerstvu kmetijstva, in da se isto tako izročí prošnja gosp. J. Jarca o podaljšanji štipendije; — sklenilo se je naročiti en iztis W. Ossenkopovega navoda, kako po mladikah izrejevati sadno drevje itd., kar — kakor njegov oglas pravi — s pohvalnimi spričali potrjujejo strokovnjaki baron Babo, dr. Fenzel in baron Suttner; — ker podružnica v Kranjski gori še ni odgovorila: ali je ondi kaka sirarska družba, zato se jej naročí za odgovor do 15. dne t. m.; — nadrobni program vinorejskega kongresa in vinske razstave v Mariboru (od 17. do 25. dne t. m.) se je na znanje vzel z dostavkom, da je vožnina po železnici za $^1/_3$ znižana in da razstavni odbor hoče skrbeti za stanovanja; — o zadevah dr. Costovega spominka je bilo sklenjeno, naj se izvoli ožji odsek 2 odbornikov družbe kmetijske, 2 odbornikov pa Matice slovenske, ki si volijo še 5. odbornika za prvomestnika, ter da se ta sklep naznani in v odobrenje priporočí odboru Matičnemu; odbor družbe kmetijske je koj v današnji seji soglasno volil dr. Jan. Bleiweisa in Fr. Schollmayera.

— Čebelarskemu društvu je sl. ministerstvo kmetijstva dovolilo 80 gld. podpore, da se udeleži zbora čebelorejskega v Vratislavi.

---

*) V zadnjem dopisu se je vrinila na nekem mestu beseda „laške" (prvaške moči). Jez sem hotel reči, da prvaške (slovenske) pevske moči so bile. Pis.

**) Sestavek o brajdi prihodnjič.

*) Skusite nam kakih 5 tacih živalic na ogled poslati, da razsodimo, kaj so ter dostavite, ali so na njivah ali drugod? Vred.

— (*Iz seje deželnega odbora 2. septembra.*) Mestnemu magistratu Tržaškemu se bode odgovorilo na vprašanje o potrebnih korakih zarad odprave najdenišnice Tržaške. — Predlogom dotičnih šolskih svetov deželni odbor pritrdi, da se učiteljska služba v Goričah pri Kranji podelí sedanjemu učitelju Jak. Ukmarju v Mošnjah, učiteljska služba v Logatcu pa sedanjemu učitelju Jan. Juvancu v Planini.

— Presv. cesarica s svojo hčerko Valerijo se je 31. t. m. po železnici peljala skozi Ljubljano v Miramar poleg Trsta, kjer neki ostane do konec tega meseca.

— (*Likvidacijski odbor banke „Slovenije“*) se je pretekli teden 3 dni pogajal z gospodoma zastopnikoma banke „Slavije“, ki sta o tej zadevi iz Prage prišla, al žalibog, brez vspeha; isto tako tudi razgovori s še drugimi bankami niso nobene koristi kazali nesrečni naši banki. Da se od nobenega kupca ne more zahtevati, da bi v lastno škodo prevzel kako kupčijo, no, to pač sprevidi vsak; al nasproti si likvidacijski odbor tudi ni upal na svojo odgovornost skleniti pogodbe take, po kateri bi kupec vzel mesó, prodajalcu pa pustil same kostí. Več o tej zadevi rêči pridržujemo si za drugi pot; danes naj povemo le to, da se nam je naznanil §. občne kupčijske postave, po kateri je delničar zavezan, celi znesek akcije vplačati, in to je §. 223., ki ga od besede do besede razglasimo drugi pot. To je pač britka „kozja molitev“, katere se moramo zdaj učiti, kar ne bi nam treba bilo, ko bi se Slovenci leta 1872. v Celji, zapeljani po tujcu, ne bili izpustili na polje, katerega celó nič niso poznali! Velike važnosti po vsem tem bo za delničarje, ki imajo veliko akcij, prihodnji občni zbor umirajoče banke Slovenije 28. t. m. Naj bi jim dobrohoten strokovnjak (Fachmann) pokazal pravo pot iz tega labirinta!

— (*Knjige „Matice slovenske“*) za tekoče leto bodo kmalu gotove, in se bodo razpošiljale vsem g. udom, ki bodo po odborovem sklepu do tistega časa odrajtali letnino za preteklo 1875. leto. — Knjiga **„dr. Lovro Toman“**, obsegajoča: životopis dr. Tomana in mnogo pesem njegovih na 11½ pôle, s podobo njegovo je že natisnena in tudi že vezana, — „Letopis za l. 1876“ bode kmalu gotov, in tudi novih zemljevidov pričakujemo vsak dan z Dunaja. Ker pa se ravno sedaj za „letopis“ pripravlja „imenik Matičinih udov“, prosimo vljudno, naj se nemudoma po listnici (do tajništva) oglasé vsi gosp. udje, ki so spremenili svoje stanovanje in tega še niso naznanili ne svojemu poverjeniku, ne tajništvu, kajti Matičin odbor želí, da, kolikor mogoče, bode imenik korekten. — Ob enem naznanjamo, da smo krasnega kamnotisa dr. Tomanove podobe (na lepem, večem papirji) dali natisniti še nekaj iztisov, kateri se v pisarnici „Matice slov.“ dobivajo po 30 kr.

Iz pisarne Matičine.

— (*Sanskritsko-nemški slovár*) je prišel ravnokar na svitlo pod oskrbstvom ces. Petrogradske akademije; on obsega 6 zvezkov po 600 straní. Akademik Bötling s pripomočjo Rotha ga je izdelaval 23 let. In naš ubogi slovensko-nemški slovár se izdeluje že 25 let, a še ni duha ne sluha o njem!

— Deževanje preteklega tedna je razen silne povodnje v Cerkniški dolini tudi tukajšnje jezero tako napolnilo, da ni upanja, da bi letos kaj košnje bilo v njem; tudi ribolov je uničen.

— V Logu pri Vipavi bo na praznik Marijin 8. dne t. m. Goriško pevsko društvo „Slavec“ pelo Oberhoferjevo veliko mašo; popoldne pa napravi koncert na Zémoni nad Vipavo, katerega čisti donesek je namenjen pogorelcem Logaškim.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Podoba je čedalje bolj, da se vname Evropejska vojska. Turki divjajo vsak dan huje in njihova vlada neče mirú. Turški časnik „Djeridej Havadis“ kričí: „Črnogorski knez mora vsakako biti vazal Turčije, — v interesu svojega mirú in v interesu Evrope mora Turčija uničiti Črnogoro in Srbijo!“ „Tako visoko pač ne bodo Turčiji izrastli rogovi, polomili jih bodo Črnogorski sokoli“ — dostavlja „Obzor“, in pravo trdi. Kakor Turki, isto tako divjajo njihovi sorodniki Magjari, kajti „Ellenör“, vladni list, vsak dan hujska v boj z Rusi, brez pomislika, da potrpnost Ruske vlade ima svoje meje in da struna njene dolgotrpnosti utegne kmalu počiti, ker razen nagajive Angleške vlade in neodločnosti Avstrijske nima nobenega protivnika o tem, da se barbarstvo Turško uniči.

Iz Štajarskega. — V nedeljo 17. dne t. m. se v Mariboru odpre vinska razstava in vinski trg; 20. septembra se začne zbor; 24. sept. je delitev premij, 25. sept. vinska dražba. — 11. dne t. m. pa napravi konjerejsko društvo v Ormužu premiranje kónj, ter je v ta namen razglasilo — čuda golemo! — tudi slovenske oklice.

Turčija. — Zopet imajo Turki novega sultana Abdul-Hamida II., brata prejšnjega sultana. Murad V. je bil odstavljen in bo menda šel kmalu Abdul-Azizevo pot. O Abdul-Hamidu nima svet nič dobrega pričakovati, ker je, kar se zdaj vé, preveč Turek, neomikan, še brati in pisati ne zná. Najbolj so mu všeč ženske in pijača; tudi Nemcem je naklonjen, njegov najbolj intimen prijatelj je — nek nemški mizarski pomočnik! Daleč so že Turki, da jim je tak mož sultan!

Iz Turškega bojišča. — Srbi so potisnili Turke popolnoma z desnega brega Morave. Al zdaj so ti napeli vse sile ter s trikrat večjo močjo jeli riti proti Srbom nazaj, kateri so se vtaborili ob Aleksincu in Deligradu. Tu je zdaj zopet hud boj, čegar izid pa še ni znan. „Turški“ listi so pa vendar že zatrobili zmago Turkov, pa so se, kakor navadno, blamirali. Pri Srbski vojni je zdaj že veliko Rusov, posebno častnikov. — Od Črne gore je glas, da je Muktar paša pri Grahovem vdaril čez mejo Črnogorsko. Če se je to res zgodilo in mu Črnogorci tega niso branili, potem je gotovo zopet šel v kako past, kjer se mu utegne še hujše goditi, kakor pri Volčjem dolu. Zarad zgube ob Podgorici je poveljnik Mahmud paša (Poljski žid Freund s pravim imenom) stavljen pred vojno sodnijo. — Ne le Rusija z vsemi močmi podpira Srbe, ampak tudi Lahi so se potegnili za boreče se Slovane. V Rimu in Torinu so imeli velike shode, kjer so kleli Turka in sklenili iti Slovanom na pomoč. — Sem ter tjè se čujejo glasovi o miru, a to so le domišljije. Rusija noče nikakor pripustiti, da bi Turčija imela kako trdnjavo s posadko na Srbski zemlji, Angleška pa še vedno Turčiji za hrbtom pomaga. Brez velikih homatij tedaj štrena na jugu ne bo nikakor razmotana, skoro je videti ne daleč že veliko Evropsko vojsko.

Žitna cena

v Ljubljani 30. avgusta 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 45. — banaška 9 fl. 77. — turšice 5 fl. 40. soršice 6 fl. 20. — rží 6 fl. 17. — ječmena 4 fl. 55. — prosa 4 fl. 39. — ajde 6 fl. —. — ovsa 3 fl. 28. — Krompir 3 fl. 60 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.